

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2009/28
Karar Sayısı : 2011/87
Karar Günü : 2.6.2011

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hatay 1. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19.3.1985 günlü, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un 26.2.2003 günlü, 4814 sayılı Yasa'nın 14. maddesiyle değiştirilen 16. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinin Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Karşılıksız çek keşide etmek suçunu işledikleri iddiasıyla sanıklar hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZ KONUSU YASA KURALI

3167 sayılı Çek Kanunu'nun iptali istenen cümlelerin de yer aldığı 16. maddesi şöyledir.

'MADDE 16- (Değişik: 4814 - 26.2.2003 m.14) Üzerinde yazılı keşide tarihinden önce veya ibraz süresi içinde 4 üncü madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı haller saklı kalmak üzere, çek bedeli tutarı kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Ancak verilecek para cezası seksenmilyar liradan fazla olamaz. Bu miktar, 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun ek 2 nci maddesine göre her yıl artırılır. Bu suçtan mükerrirlere, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu suçun, organ veya temsilcisi tarafından tüzelkişi yararına işlenmesi halinde özel hukuk tüzelkişisi hakkında da birinci fıkra uyarınca para cezasına hükmolunur. **Ayrıca yetkili temsilci tarafından yararına çek keşide edilen hesap sahibi gerçek kişi hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.**

Mahkeme, ayrıca işlenen suçun niteliğine göre bir yıl ile beş yıl arasında belirleyeceği bir süre için hesap sahiplerinin ve yetkili temsilcilerinin çek hesabı açtırmalarının yasaklanmasına karar verir. Yasaklanma kararı bütün bankalara duyurulmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir.

Kısmen veya tamamen karşılıksız çıkan her çek yaprağı ayrı bir suç oluşturur.'

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İştüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşım KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAş'ın katılımlarıyla 7.5.2009 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğeryasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereğı görüşölüp düşünölüdü:

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğı kanısına varırsa bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvururmayaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değışik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Yerel mahkemede görölmekte olan davada; sanıklar hakkında 30.1.2007 tarihinde karşılıksız çek keşide etme suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, sanık (H)nin diğery Sanık (D) adına çek düzenleme yetkisi bulunduğı, bu yetkiye dayanarak keşide ettiğı 2500 TL değıerindeki çekin karşılıksız çıkması nedeniyle sanık (H)nin 3167 sayılı Çek Kanunu'nun 16. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları uyarınca; sanık (D)nin de 16. maddenin ikinci fıkrası yollamasıyla aynı maddenin birinci ve üçüncü fıkraları gereğince cezalandırılmaları talep edilmiştir. Yargılama devam ederken itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğı kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

Dosyanın incelenmesi sürecinde 14.12.2009 günlü, 5941 sayılı Çek Kanunu 27437 sayılı, 20.12.2009 günlü Resmî Gazete'de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiş ve 3167 sayılı Yasa yürürlükten kaldırılmıştır. Her ne kadar iptali istenen kural yürürlükten kalkmış ise de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, suçun işlendiğı zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan kanunun uygulanacağı kurala bağlanmıştır. Bu nedenle dava konusu kuralın anayasal incelemesine geçmeden önce, iptali istenen dava konusu kuralın sanığın lehine olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

3167 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin birinci fıkrasında 'Üzerinde yazılı keşide tarihinden önce veya ibraz süresi içinde 4. madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı haller saklı kalmak üzere, **çek bedeli tutarı kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar** Ancak verilecek para cezası seksenmilyar liradan fazla olamaz. Bu miktar, 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ek 2. maddesine göre her yıl artırılır. Bu suçtan mükerrirlere, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.' kuralı yer almaktadır.

Yerel mahkemede görülmekte olan davada karşılıksız kalan çek bedeli tutarı 2500 TL'dir. Bu nedenle yargılama sonucunda sanıkların üzerine atılı suçun sabit görülmesi durumunda her bir sanığın 2500 TL adli para cezasıyla cezalandırılmaları söz konusu olabilecektir.

20.12.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5941 sayılı Çek Kanunu'nda da 3167 sayılı Yasada olduğu gibi karşılıksız çek keşide etme, suç olarak düzenlenmiş ve yasanın 5. maddesinde 'Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Ancak, hükmedilecek adli para cezası, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olamaz' denilerek yaptırıma bağlanmıştır.

Yeni Yasayla getirilen ve lehe düzenleme şeklinde değerlendirilecek olan en önemli değişiklik sanığa verilecek ceza miktarıyla ilgilidir. 3167 sayılı Yasa'da para cezası çek bedeli iken; yeni Yasa'da bu miktar düşürülmüş ve çekin karşılıksız kalan kısmı ile sınırlandırılmıştır. Gerek 3167 sayılı Yasa'da ve gerekse 5941 sayılı yeni Çek Kanununda çek hesabı açan bankanın hukuki sorumluluğu yoluna gidilerek, karşılıksız olan her bir çek yaprağı için bankanın belirli bir ödemede bulunması zorunluluğu getirilmiştir. 5941 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarında bu konu açıkça düzenlenmiş, 'karşılıksızdır' işleminin, muhatap bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanmayan kısmıyla sınırlı olarak yapılacağı belirtilmiştir.

Lehe yasa belirlenirken, infaz kanunları dikkate alınmadan, sadece maddi ceza kanunlarının karşılaştırılması ve lehe olduğu kabul edilen yasa uyarınca hüküm kurulması; infaz aşamasında ise 5237 sayılı TCK'nın 7/3. maddesi uyarınca yeniden değerlendirme yapılarak hükümlünün lehine olan infaza ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla öncelikle asıl cezalar karşılaştırılarak daha az cezayı gerektiren kanunun lehe olduğunun kabul edilmesi, asıl cezalar eşit ise diğer yaptırımlar karşılaştırılarak lehe kanunun saptanması gerekmektedir.

Yerel mahkemede görülmekte olan davada çek bedeli 2500 TL'dir. Çekin muhatap bankaya ibrazında karşılıksız olduğunun anlaşılması halinde banka hamile ibraz tarihi itibarıyla 435 TL kanunen ödeme yapmak zorundadır. 5941 sayılı Yasaya göre sanığa verilecek adli para cezası banka tarafından ödenen 435 TL düşüldükten sonra hesaplanacaktır. Bu durumda yerel mahkeme sanık hakkında en fazla 2065 TL adli para cezası verebilecektir.

3167 sayılı Yasa'ya göre uygulama yapıldığında 2500 TL ceza alan sanık, 5941 sayılı Yasa'ya göre uygulama yapıldığında 2065 TL adli para cezasıyla cezalandırılabilecektir.

Yukarıda anılan önceki ve yeni yasa kuralları göz önüne alındığında, 5941 sayılı Yasa sanık lehine olduğundan 3167 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenen son cümlesinin görülmekte olan davada uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle başvurunun, Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

V- SONUÇ

19.3.1985 günlü, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un, 26.2.2003 günlü, 4814 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle

Esas Sayısı : 2009/28
Karar Sayısı : 2011/87

değiştirilen 16. maddesinin ikinci fıkrasının 'Ayrıca yetkili temsilci tarafından yararına çek keşide edilen hesap sahibi gerçek kişi hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.' biçimindeki son cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 2.6.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ Üye	Osman Alifeyyaz PAKSÜT Üye	Serruh KALELİ Üye
Fulya KANTARCIOĞLU Üye	Fettah OTO Üye	Serdar ÖZGÜLDÜR Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ Üye	Recep KÖMÜRCÜ Üye	Alparslan ALTAN Üye
Burhan ÜSTÜN Üye	Engin YILDIRIM Üye	Nuri NECİPOĞLU Üye
Hicabi DURSUN	Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN